

Motion till riksdagen 2009/10:K341

av **Ingvar Svensson (kd)**

Prestationslöner för domare

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om att utreda gränsdragningsproblemen avseende domares löner i förhållande till kraven på domstolarnas oavhängighet.

Motivering

Domstolarna ses som värnare av rättsstaten och av den enskilde medborgarens rättigheter bland annat därför att de skall se till att de beslutade författningarna tillämpas på ett korrekt sätt. Domstolarna har också rättsskapande uppgifter genom de högsta domstolarnas roll som prejudikatinstanser. Sveriges medlemskap i EU och de förpliktelser som följer av Europakonventionen har ytterligare betonat domstolarnas betydelse som en garanti för medborgarnas rättigheter.

Både från konstitutionella utgångspunkter och sett ur ett medborgarperspektiv har det därför ansetts väsentligt att domstolarna står fria gentemot statsmakterna och att domarna även i övrigt är oberoende av påtryckningar utifrån.

Detta förhållande förstärks genom de förslag grundlagsutredningen lämnat om ett särskilt kapitel om domstolarna i regeringsformen och ett särskilt system för utnämning av domare.

Ett oavhängigt domstolsväsende kommer till uttryck i olika internationella konventioner och dokument som Sverige har åtagit sig att följa. I Europakonventionen föreskrivs i artikel 6.1 att envar skall, vid prövningen av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol som upprättats enligt lag. Med "oavhängig domstol" förstås en domstol som är oberoende av såväl den verkställande

Fel! Okänt namn på

makten som parterna i målet. Europakonventionen är sedan den 1 januari 1995 gällande svensk lag.

FN:s grundprinciper för domstolsväsendets oberoende antogs år 1985. Dokumentet innehåller grundprinciperna, bl.a. att domarnas självständighet skall garanteras av staten antingen i konstitutionen eller i lag. Vidare skall domarnas självständighet respekteras av alla andra myndigheter. Staten skall även se till att det finns tillräckliga medel så att domarna på rätt sätt kan utföra sina göromål.

Ett annat dokument är Europarådets rekommendation R (94)12 om domares oberoende, skicklighet och roll som antogs år 1994 på grundval av artikel 6 i Europakonventionen. Rekommendationens utgångspunkt är att domarkåren spelar en viktig roll när det gäller genomförandet av Europarådets mål i fråga om skyddet av ett demokratiskt och politiskt system som kännetecknas av "the rule of law" liksom när det gäller skyddet av de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna. Enligt rekommendationen bör alla nödvändiga steg tas av medlemsstaterna för att respektera, försvara och främja domarnas självständighet. Den verkställande statsmakten och den lagstiftande statsmakten bör gå i god för att domarna är oberoende och att inga åtgärder vidtas som kan äventyra detta oberoende.

Den fria förhandlingsrätten är sedan lång tid tillbaka grundläggande för svensk arbetsmarknad. Den gäller även inom det statliga avtalsområdet. Det är alltså de kollektivavtalslutande parterna som, utan inblandning av regering och riksdag, inom ramen för gällande regler kommer överens om löner och former för lönesättningen.

Dessa två grundläggande principer, dvs. domarnas särställning och den fria förhandlingsrätten, kan felaktigt hanterade komma i konflikt med varandra.

Det är en grannliga uppgift att vara en drivande och stödjande kraft i domstolarnas förändringsarbete och att ha rätten att ta initiativ ifråga om förändringar avseende domstolarnas organisation och arbetsformer. Det kräver en betydande förståelse för domstolarnas oavhängighet.

Diskussionen kring domares löner har handlat om individuella och prestationsbaserade löner. Sådana löner ska statsanställda ha, domare inte undantagna, enligt det centrala statliga avtalet som blev klart den 7 november 2007.

Åtta av tio domare har dock sagt nej till individuella löner, enligt en Jusek-enkät. Att särskilja domarna från övriga statstjänstemän lyckades förhandlingarna inte uppnå. Förhandlingarna avslutades den 24 oktober 2008. Enligt avtalet ska den dömande gärningen, till exempel antalet avgjorda mål, undantas från individuell skicklighetsbedömning när lönerna sätts.

Det är dock viktigt att inse att lönesättning in absurdum skulle kunna hota domares oavhängighet och självständighet. Införande av prestationslön kan vara ett sådant avsteg. Grundlagens och de internationella konventionernas krav på oavhängighet och självständighet måste tillförsäkras på något sätt. Regeringen bör utreda gränsdragningsproblematiken ur konstitutionell synpunkt på hur domares löner sätts. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 5 oktober 2009

Ingvar Svensson (kd)